

Edukacja w społeczeństwie demokratycznym

aspekty edukacji:

"uczyć się, aby wiedzieć",

"uczyć się, aby działać",

"uczyć się, aby żyć wspólnie",

"uczyć się, aby być,,

Według raportu UNESCO *„Edukacja - jest w niej ukryty skarb”*

Edukacja w społeczeństwie demokratycznym

- ❑ Istota regulacji społecznej w społeczeństwie demokratycznym – „człowiek”, czy „obywatel” (sprawowanie kontroli a zachowanie koniecznej różnorodności oraz dopuszczanie zmian i innowacji, tworzenie nowych możliwości)
- ❑ Pożądane funkcje edukacji w społeczeństwie demokratycznym (m.in. krzewienie szacunku dla jednostki, krzewienie wiary w możliwości jednostkowego umysłu i woli, krzewienie wiary w racjonalne środki rozwiązywania konfliktów, uczenie sztuki dialogu i negocjacji itp.)

Edukacja w demokratycznej Europie

Dwa rodzaje kultury:

1. Kultura kolektywistyczna
2. Pluralizm

Edukacja w demokratycznej Europie

Kultura kolektywistyczna:

- ☐ Monopol państwa na edukację
- ☐ Szkoły jako agendy państwa lub quasi-prywatne instytucje oparte na prywatnych funduszach
- ☐ Nauczyciel jako urzędnik państwowy
- ☐ Centralna alokacja szkół (m.in. W Hiszpanii, Włoszech, Portugalii, Grecji do lat 60-tych XX)
- ☐ Edukacja jednolita aż po uniwersytety
- ☐ Obecnie elementy tej kultury widoczne są w systemach oświatowych Niemiec, Holandii, Norwegii.

Edukacja w demokratycznej Europie

Pluralizm edukacyjny:

- ❑ Zróżnicowany wymiar edukacji szkolnej
- ❑ Decentralizacja edukacji
- ❑ Nauczyciel jako niezależny profesjonalista
- ❑ Szkoły jako instytucje społeczności lokalnych
- ❑ Niejednolity nurt: zawiera komunalizm, regionalizm, bikulturalizm

Demokratyczny system edukacji

Jak go tworzyć?

- ❑ Wzmocnienie autonomii szkół
- ❑ Nauczyciel – prawo do niezależności, autonomii i inicjatywy
- ❑ Współdecydowanie o edukacji przez nauczycieli, uczniów i ich rodziców (rada szkoły)
- ❑ Oddolny ruch tworzenia szkół niepaństwowych (prywatnych, społecznych i wyznaniowych), zachęcanie nauczycieli przez władze oświatowe do ich powoływania
- ❑ Pojawienie się pierwszych form edukacji domowej (flexischooling, home schooling)
- ❑ Odejście władzy państwowej od centralistycznego formułowania kierunków polityki oświatowej, planów i programów nauczania oraz wychowania, w tym wyeliminowanie z programów szkolnych politycznej i ideologicznej indoktrynacji

Pożądane funkcje edukacji w społeczeństwie demokratycznym

- ❑ krzewienie szacunku dla jednostki,
- ❑ krzewienie wiary w możliwości jednostkowego umysłu i woli,
- ❑ krzewienie wiary w racjonalne środki rozwiązywania konfliktów,
- ❑ uczenie sztuki dialogu i negocjacji

Istota regulacji społecznej w społeczeństwie demokratycznym

„człowiek”, czy „obywatel” ?

Sprawowanie kontroli czy wolność dla różnorodności zachowań i postaw ?

Bronienie „starego porządku czy dopuszczanie zmian i innowacji ?

Krytyka dzisiejszej szkoły według zwolenników edukacji demokratycznej

1. Nie wykształca u uczniów samodzielności myślowej ani odwagi cywilnej
2. Nie podkreśla znaczenia inicjatywy społecznej dla rozwoju tak siebie jak i świata
3. Uczniowie nie są angażowani w sprawy publiczne
4. Blokują podmiotowość w oficjalnym życiu edukacyjnym
5. Ukazuje niefunkcjonalność zachowań nonkonformistycznych
6.

Krytyka dzisiejszej szkoły według zwolenników edukacji demokratycznej

Nie można krytykować szkoły, w oderwaniu od otoczenia społecznego.

Krytyka edukacji staje się możliwa przede wszystkim jako krytyka społeczeństwa

Krytyka edukacji jako krytyka społeczeństwa

Analizując mechanizmy i struktury życia społecznego, możliwe jest:

- ☐ krytykowanie założeń systemowych oświaty
- ☐ Realna humanizacja treści nauczania i relacji w klasie szkolnej
- ☐ wzrost podmiotowego udziału uczniów, nauczycieli i rodziców w procesach edukacyjnych
- ☐ wzrost efektywności stymulowania rozwoju osobowego uczniów i otwierania ich na różnorodne konteksty kulturowe

pojęcie „sfery publicznej” wg. Giroux

szczególna forma stosunku społecznego, umożliwiająca otwarty dialog pomiędzy tymi, którzy w sposób wolny chcą wyrazić swe poglądy etyczne, religijne i polityczne (nierzadko krytykując władzę państwową) i którzy zarazem łącznie upominają się o własną podmiotowość obywatelską

Szkoła ma funkcjonować tak, jakby była właśnie jedną z płaszczyzn sfery publicznej

Szkoła – sfera publiczna

- ❑ W szkole nie powinno wykluczać debaty nad ważnymi problemami społecznymi, gdyż to ma negatywny wpływ na kształcenie u uczniów niezredukowanej podmiotowości i krytycyzmu
- ❑ Powinniśmy się starać o poprawę jakości dyskursu społecznego (w każdej z różnorodnych form interakcji społecznych), a także pracować nad naszą zdolnością do otwartego dialogu z innymi

Szkoła – sfera publiczna

- ❑ Szkoła musi zmieniać zachowania dysfunkcjonalne z punktu widzenia obowiązującego w danym czasie systemu (także i oświaty), po to, by wspomagać „naprawę owego systemu, by uczestniczyć w zmianie społecznej”
- ❑ Szkoła musi próbować „na własną rękę” kreować system edukacyjny, inaczej – gdy nadejdzie kres danego systemu, razem z nim upadnie i ona (w sensie narzuconych jej przez system zadań funkcjonalnych)

Zadania edukacji demokratycznej:

- 1. mobilizować uczniów do uczestnictwa w sferze publicznej**
(co może robić tylko, gdy sama praktykuje zasady „otwarcia dyskursywnego” i wysokiej jakości komunikacyjnej, czyli tworzy w swych ramach realia sfery publicznej)

Zadania edukacji demokratycznej:

2. promować zmianę przy blokadzie zmiany w otoczeniu (co jest możliwe tylko, gdy przyjmie opozycyjne nastawienie względem wymogów dyspozycyjności i administracyjnej potulności)

Zadania edukacji demokratycznej:

- 3. odtwarzać sferę publiczną w życiu społecznym i lokalnym**
(zachęcać nauczycieli i uczniów do wychodzenia poza mury szkoły celem wzięcia udziału w debatach politycznych i edukacyjnych, a także namawiać do udziału w różnych lokalnych inicjatywach społecznych)

Cel edukacji demokratycznej:

wykształcić u młodego człowieka zapał
do wejścia w dorosłe życie i czynnego
uczestnictwa w sferze publicznej

-
- „The only form of society which facilitates the continued evaluation of the human species is a democratic form of society, and furthermore, the development of such a democratic society is dependent to a large degree on the democratisation of schools and schooling.” (John Dewey)

„ Democracy is not genetic. It is learned behaviour and it can equally be unlearned if education does not operate with democratic values, principles and methods.”

(Clive Haber)

Edukacja a demokracja

- ☐ Demokracja jako środek edukacji
- ☐ Demokracja jako cel edukacji
- ☐ Edukacja a wolność w szkole
- ☐ Edukacja a społeczność lokalna
- ☐ Edukacja a programy nauczania
- ☐ Wyzwania dla edukacji